

# Obsah

|   |           |
|---|-----------|
| <b>Uvedení do problematiky</b>                            | <b>9</b>  |
| <b>1. Význam smrti v životě člověka</b>                   | <b>13</b> |
| <b>2. Umírání a smrt v historické perspektivě</b>         | <b>19</b> |
| 2.1 Umírání a smrt v minulosti a současnosti              | 20        |
| 2.2 Přejíždové rituály a jejich vztah ke smrti a umírání  | 23        |
| 2.2.1 Fáze přejíždových rituálů                           | 24        |
| 2.3 Pohřební rituál v minulosti a současnosti             | 26        |
| 2.4 Význam pohřebního rituálu pro dnešního člověka        | 27        |
| 2.5 Odmítání tradičního pohřebního rituálu                | 28        |
| <b>3. Paliativní péče</b>                                 | <b>31</b> |
| 3.1 Definice paliativní medicíny                          | 33        |
| 3.2 Formy paliativní péče                                 | 34        |
| <b>4. Hospic a léčebny dlouhodobě nemocných</b>           | <b>37</b> |
| 4.1 Tři formy hospicové péče                              | 38        |
| 4.2 Kritéria poskytnutí lůžkové hospicové péče            | 41        |
| 4.3 Léčebny dlouhodobě nemocných                          | 43        |
| <b>5. Paliativní péče jako zátěžová situace</b>           | <b>45</b> |
| 5.1 Zdroje emočních problémů a zátěže zdravotníků         | 45        |
| 5.2 Syndrom vyhoření                                      | 48        |
| 5.2.1 Popis jednotlivých příznaků syndromu vyhoření       | 49        |
| 5.2.2 Přehled profesí s rizikem vzniku syndromu vyhoření  | 51        |
| 5.2.3 Diferenciální diagnóza syndromu vyhoření            | 51        |
| 5.2.4 Stádia vyhoření                                     | 53        |
| 5.2.5 Rizikové a protektivní faktory ve vztahu k vyhoření | 54        |
| 5.2.6 Možnosti prevence syndromu vyhoření                 | 56        |
| 5.3 Předpoklady pro práci v oblasti paliativní medicíny   | 57        |
| <b>6. Smrt a osamělost</b>                                | <b>59</b> |
| 6.1 Klasifikace osamělosti                                | 60        |
| 6.2 Existenciální osamělost                               | 61        |

|            |  |            |
|------------|--|------------|
| 6.2.1      | Existenciální osamělost a vztah  | 62         |
| 6.2.2      | Existenciální osamělost a smrt   | 64         |
| 6.3        | Osamělost u pozůstalých  | 66         |
| <b>7.</b>  | <b>Propojení života a smrti</b>  | <b>71</b>  |
| 7.1        | Probouzející zkušenost   | 73         |
| 7.2        | Smrt – pozitivní příspěvek k životu                                    | 74         |
| 7.3        | Posttraumatický rozvoj   | 76         |
| 7.3.1      | Historie problému  | 77         |
| 7.3.2      | Definování posttraumatického rozvoje                                   | 79         |
| 7.3.3      | Domény posttraumatického rozvoje                                       | 81         |
| 7.4        | Logoterapie  | 83         |
| <b>8.</b>  | <b>Strach ze smrti</b>   | <b>87</b>  |
| 8.1        | Primární zdroj úzkosti   | 88         |
| 8.2        | Smrt a psychopatologie   | 90         |
| 8.3        | Dvě základní obrany proti smrti  | 92         |
| 8.3.1      | Výlučnost  | 92         |
| 8.3.2      | Absolutní záchránce  | 93         |
| 8.4        | Smrt a psychoterapie   | 94         |
| 8.5        | Terapeut a jeho vlastní postoje ke smrti                               | 95         |
| <b>9.</b>  | <b>Terror Management Theory</b>  | <b>97</b>  |
| 9.1        | Zpřítomnění smrtelnosti: mortality salience                            | 99         |
| 9.2        | Zvýšená vybavitelnost myšlenek na smrt: death-thought<br>accessibility | 100        |
| 9.3        | Nárazník proti úzkosti: anxiety buffer                                 | 101        |
| 9.4        | Kritika TMT  | 102        |
| 9.5        | TMT v České republice  | 103        |
| <b>10.</b> | <b>Pojetí smrti v ontogenezi</b>                                       | <b>105</b> |
| 10.1       | Psychoanalytické pojetí  | 106        |
| 10.2       | Kognitivní pojetí  | 107        |
| 10.2.1     | Ontogeneze uvědomování si smrti v kontextu<br>kognitivního přístupu    | 108        |
| 10.2.2     | Faktory ovlivňující vývoj konceptu smrti                               | 112        |
| 10.3       | Existenciální pojetí   | 116        |
| <b>11.</b> | <b>Vyrovňávání se s terminálním onemocněním</b>                        | <b>123</b> |

|  |            |
|--|------------|
| <b>11.1 Emocionalita umírajícího člověka</b>                   | <b>127</b> |
| 11.1.1 Obavy a strach  | 127        |
| 11.1.2 Vina  | 128        |
| 11.1.3 Bolest  | 129        |
| 11.1.4 Zlost   | 130        |
| 11.1.5 Smutek  | 130        |
| <b>12. Členění procesu umírání</b>                             | <b>133</b> |
| 12.1 Pre finem   | 133        |
| 12.2 In finem  | 139        |
| 12.3 Post finem  | 142        |
| <b>13. Umírání dětí</b>  | <b>145</b> |
| 13.1 Prožívání letálního onemocnění dítětem                    | 145        |
| 13.2 Umírání a věk dítěte                                      | 146        |
| 13.2.1 Děti ve věku do tří let                                 | 147        |
| 13.2.2 Děti ve věku tří až pěti let                            | 148        |
| 13.2.3 Děti ve věku šesti až patnácti let                      | 149        |
| 13.2.4 Období adolescence                                      | 150        |
| 13.3 Faktory snižující odolnost dítěte                         | 151        |
| 13.4 Faktory zvyšující odolnost dítěte                         | 155        |
| 13.5 Terminální stádium  | 157        |
| <b>14. Ztráta blízkého člověka</b>                             | <b>163</b> |
| 14.1 Proces truchlení  | 164        |
| 14.2 Komplikované truchlení                                    | 170        |
| 14.3 Terapeutické možnosti                                     | 173        |
| <b>15. Vliv religiozity (spirituality) na průběh truchlení</b> | <b>175</b> |
| 15.1 Spirituální bypass  | 177        |
| 15.2 Posmrtný život jako zdroj pokračující vazby               | 178        |
| 15.3 Komplikované spirituální truchlení                        | 179        |
| 15.4 Zaměření intervencí ve vztahu ke spiritualitě             | 180        |
| <b>16. Rozhodnutí o konci života</b>                           | <b>183</b> |
| 16.1 Historie problému   | 186        |
| 16.2 Přístupy v jednotlivých zemích                            | 188        |
| 16.2.1 Eutanazie v Nizozemí                                    | 189        |
| 16.2.2 Asistovaná sebevražda ve Švýcarsku                      | 190        |
| 16.3 Předem vyslovená přání v ČR                               | 191        |

|  |            |
|--|------------|
| <b>16.4 Etické kontroverze</b>   | <b>193</b> |
| 16.4.1 Lékařská etika  | 193        |
| 16.4.2 Kompetence pacienta   | 196        |
| 16.4.3 Eutanazie a paliativní péče   | 199        |
| 16.4.4 Kluzký svah   | 200        |
| <b>17. Zážitek blízkosti smrti</b>   | <b>205</b> |
| 17.1 Změněné stavy vědomí  | 207        |
| 17.2 Historie problému   | 210        |
| 17.3 Výčet základních intrapsychických fenoménů jevu NDE                       | 214        |
| 17.4 Rámec jevu NDE  | 216        |
| 17.5 Bližší charakteristika základních intrapsychických fenoménů jevu NDE      | 218        |
| 17.6 Nepříjemné zkušenosti   | 231        |
| 17.7 NDE u dětí a mládeže  | 232        |
| 17.8 Koncepce vysvětlující jev NDE   | 236        |
| <b>18. Náboženské a spirituální aspekty smrti a umírání</b>                    | <b>243</b> |
| <b>19. Utrpení, vina a smrt, ale také život v radosti, upřímnosti a humoru</b> | <b>249</b> |
| <b>Souhrn</b>  | <b>259</b> |
| <b>Summary</b>   | <b>263</b> |
| <b>Seznam použité literatury</b>   | <b>269</b> |
| <b>O autorech</b>  | <b>295</b> |
| <b>Jmenný rejstřík</b>   | <b>297</b> |
| <b>Věcný rejstřík</b>  | <b>302</b> |